

قلعه دختر بم، سازه ای دفاعی در شمال ارگ بم

مرضیه افشاری^{*}

۱- گروه باستان شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

*نویسنده مسئول: Marziehafshari145@gmail.com

خلاصه:

قلعه دختر بم یکی از سازه های دفاعی منظر فرهنگی بم می باشد که در فاصله ۱۵۰۰ متری شمال شرقی ارگ بم قرار گرفته است، نکته جالب توجه درباره این قلعه قرار گیری یک سازه دفاعی کوچک با فاصله اندک از ارگ بم است. ارتباط فضایی شاه نشین ارگ بم با قلعه دختر و بنای بسیار مستحکم این قلعه، موجب شده تا قلعه دختر را جزئی از پیکره ارگ بم بدانیم که در ارتباط با آن عمل می کرده و به نوعی کارکرد ویژه حکومتی داشته است.

کلمات کلیدی: قلعه دختر بم، ارگ بم، سازه دفاعی، منظر فرهنگی بم.

۱. مقدمه:

دفاع از خویشتن یا حفظ موجودیت خویش در برابر نیروهای مهاجم یکی از نخستین دغدغه های انسان و جوامع انسانی بوده است. از این رو بشر همواره در جستجوی راهکاری برای دفاع از خود در برابر دشمنان و یا حیوانات وحشی بوده است. به همین دلیل مسکن اولیه به تدریج دارای دیوارهای پیرامونی شده و رفته رفته خانه های یک ناحیه نیز در یک دیوار محاطی دفاعی محصور گردیدند. مسکن گروهی حصار دار نیز به تدریج تغییر شکل داده و ساخت بناهایی با طرح های متفاوت به منظور حفاظت از محیط زندگی به جز جدایی ناپذیر از بافت های استقرار بدل گشت.

تاریخ منطقه بم در ادوار مختلف پیوسته با حمله، هجوم و غارت همراه بوده است، همین امر موجب شد تا ساکنین آن برای دفاع از سرزمین و سکونتگاههای خویش دست به احداث استحکامات دفاعی زنند. این استحکامات دفاعی که به شکل قلاع متعدد در پهنه این منطقه گسترده شده اند، نقش استراتژیکی مهمی در کسب و حفظ قدرت ایفا کرده اند.

قلعه دختر، یکی از این سازه های دفاعی می باشد که در فاصله ۱۵۰۰ متری شمال شرقی ارگ بم قرار گرفته است. موقعیت ویژه قلعه دختر در منظر فرهنگی بم به عنوان نزدیک ترین سازه دفاعی به ارگ بم لزوم شناخت این بنا را تا حد زیادی ضروری کرده است، اما تنها اطلاعات موجود از قلعه دختر شامل توصیفات کوتاهی و ناقص از سازه معماری قلعه می باشد.

* Corresponding author: دانش آموخته کارشناسی ارشد باستان شناسی

Email: Marziehafshari145@gmail.com